

CONSIDERAȚII GEOGRAFICE GENERALE ASUPRA ARIEI DE INFLUENȚĂ URBANĂ CU REFERIRE LA ORAȘELE CÂMPULUNG MOLDOVENESC ȘI GURA HUMORULUI

Despina VASILCU

Cuvinte cheie: arie de influență urbană, centru de gravitație, funcții specializate, relații;

Mots clé: aire d' influence urbaine, centre de gravitation, fonctions spécialisées, relations

Considérations géographiques générales sur l'aire d'influence urbaine concernant les villes Câmpulung Moldovenesc et Gura Humorului. Un problème difficile dans la géographie urbaine c'est la détermination des limites de la zone d'influence d'une ville, justement à cause de la multitude et de la complexité de ses relations. L'aire d'influence de deux centres urbains va s'élargir jusqu'à la limite où l'influence d'une ville est presque nulle. Excepté les fonctions spécialisées, la ville a une fonction régionale, un rôle directeur, c'est pourquoi elle peut être considérée un ferment de la vie régionale, un ensemble complexe, non seulement par lui-même, vu sa structure spatiale, sociale, économique, culturelle, sanitaire etc., mais aussi par son rôle d'intermédiaire dans les relations avec l'extérieur. La ville représente un pôle d'attraction économique, démographique et culturel, un centre de gravitation dont l'aire d'influence peut être précisée.

Fenomenul influenței urbane își are originile în Antichitate. Orașele antice și cele medievale aveau raporturi cu regiunile înconjurătoare cu o intensitate asemănătoare celor care se stabilesc, în prezent, între orașe și zonele înconjurătoare.

După cel de-al doilea război mondial și, mai ales, în deceniile 7 și 8, ca urmare a procesului de industrializare, dezvoltarea orașelor și adâncirea transformărilor sociale, caracterul exploziv al mobilității populației și al urbanizării, dezvoltarea satelor au contribuit la extinderea ariei de influență urbană și la creșterea complexității relațiilor acesteia cu orașul. În afara funcțiilor specializate, orașul are o funcție regională, un rol director, el poate fi considerat, pe drept cuvânt, *un ferment al vieții regionale* (Le Lannou, citat de J. Beaujeu-Garnier, 1997, p. 291), un ansamblu complex, atât prin el însuși, caracterizat printr-o structură spațială, socială, economică, culturală, sanitară etc., cât și prin rolul său de intermediar în relațiile cu exteriorul. Orașul reprezintă un pol de atracție economică, demografică și culturală, un centru de gravitație al cărui arie de influență poate fi precizată.

O problemă dificilă în geografia urbană o constituie precizarea limitelor zonei de influență a unui oraș, tocmai datorită multitudinii relațiilor și complexității acestora. Aria de influență a două centre urbane apropiate se va extinde până la limita la care cele două orașe înregistrează aceeași intensitate a relațiilor cu

exteriorul sau până la limita la care influența unui oraș se apropie de zero. (I. Ianoș, 1987).

W. Christaller (1933), citat de J. Benedek, 2004, prin elaborarea teoriei locului central a adus o contribuție valoroasă la studiul ariei de influență a orașelor, pornind de la ideea existenței într-un teritoriu a unor orașe de aceeași importanță și situate la distanțe egale. Delimitarea ariei de influență urbană s-a realizat pe baza frecvenței convorbirilor telefonice, iar mai târziu, pe baza relațiilor comerciale (vânzărilor cu amănuntul). Considerând că influențele s-ar propaga în mod uniform, Christaller a obținut zone de influență hexagonală pentru fiecare oraș. Deși a fost criticată, această teorie a avut, totuși, un mare succes în perioada respectivă, ea fiind dezvoltată mai târziu de A. Lösch (1940) și E. Ullman (1941, citați de I. Ianoș, 1987). Ținând cont de faptul că orașele se diferențiază atât prin condițiile naturale, cât și, mai ales, prin cele social-istorice, schema concepută de Christaller este depășită, deoarece în realitate, ariile de influență ale orașelor au formă de poligoane neregulate și doar foarte rar hexagonale.

Plecând de la contribuția lui W. J. Reilly, I. Ianoș (1987) propune o delimitare practică a zonelor de influență urbană, prin formularea modelului gravitațional, inspirat din legea atracției universale a lui Newton. Astfel, două orașe atrag cumpărători dintr-un spațiu direct proporțional cu masele și invers proporțional cu pătratul distanței:

$$v = \frac{P}{d^2},$$

în care: v = reprezintă raportul vânzărilor pentru localitatea X, situată între orașele A și B, p = raportul populațiilor celor două orașe, iar d = raportul distanțelor de la locul X la orașele A și B.

Aria de influență a unui oraș poate fi apreciată teoretic cu ajutorul unei formule propuse de Reilly (1929), ca rezultat al cercetărilor empirice asupra zonelor de atracție comercială a orașelor din S.U.A., potrivit căreia două orașe atrag comerțul unui oraș intermediar, direct proporțional cu populația celor două orașe mai mari P_a, P_b și invers proporțional cu pătratul distanțelor de la cele două orașe mai mari la orașul intermediar, mai mic:

$$\frac{B_a}{B_b} = \frac{P_a}{P_b} \times \left(\frac{D_b}{D_a} \right)^2,$$

unde B_a reprezintă afacerile care există între orașul A și orașul intermediar; B_b exprimă același lucru pentru orașul B, D_a este distanța dintre orașul A și orașul intermediar, în timp ce D_b reprezintă distanța de la orașul B la orașul intermediar, iar P_a, P_b = populația celor două orașe mari. Limita de influență între două orașe este corespunzătoare, în această situație, cu „punctul de ruptură” sau „pragul de decizie”, în care raportul dintre afacerile orașului A și cele ale orașului B cu orașul intermediar este egal cu 1 ($B_a/B_b = 1$).

Se poate aplica această formulă pentru stabilirea ariei de influență teoretică a orașului Câmpulung Moldovenesc și Gura Humorului. Așadar, putem aplica această formulă în două situații: Vom considera orașul Câmpulung Moldovenesc (B) și orașul Suceava (A), ca orașe mai mari, iar orașul Gura Humorului, ca oraș intermediar. Prin urmare,

$$\frac{B_{SV-GH}}{B_{CM-GH}} = \frac{P_{SV}}{P_{CM}} \times \left(\frac{D_{CM-GH}}{D_{SV-GH}} \right)^2$$

$$\frac{B_{SV-GH}}{B_{CM-GH}} = \frac{105865}{20041} \times \left(\frac{32}{36} \right)^2 = 5,3 \times 0,81 = 4,3$$

I. Muntele și Marinela Tănasă (*Moldova – populația, forța de muncă și așezările umane în tranziție*, 2002) propun un model de tip gravitar reprezentat prin raportul dintre produsul populației celor două orașe și pătratul distanței,

$$dx = \frac{\sqrt{P_1 \times P_2}}{d^2},$$

unde d_x reprezintă limita dintre două arii de influență vecine, P_1 și P_2 – populația celor două orașe, iar d – distanța în linie dreaptă între cele două orașe.

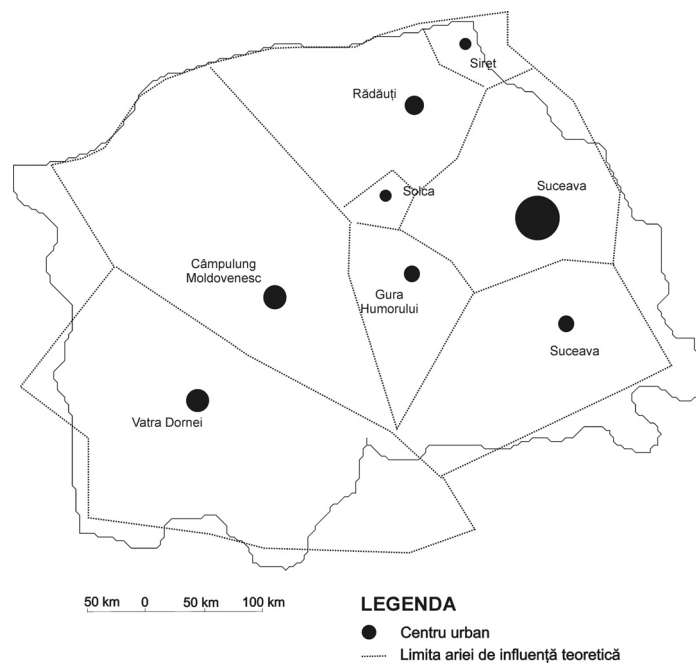

Fig. 1. Aria de influență urbană teoretică a orașelor din județul Suceava (I. Muntele, Marinela Tănasă, 2002).

Formula se poate aplica plecând de la premisa existenței unui teritoriu neted, fără nici o barieră morfologică sau hidrografică. Prin aplicarea formulei s-au obținut zonele de influență teoretică ale orașelor din județul Suceava.

Din analiza hărții (figura 1) se observă că orașele din partea vestică a județului, corespunzătoare ariei montane (Câmpulung Moldovenesc și Vatra Dornei) se caracterizează prin arii de influență foarte extise, fapt care se datorează, în principal, caracteristicilor cadrului natural, a barierelor orografice reprezentate prin Obcinile Bucuvinei, care canalizează curenții de populație, preferențial, în lungul culoarelor de vale și mai puțin mărimii lor demografice.

În județul Suceava, cea mai mare arie de influență teoretică revine aceluiași două orașe, Câmpulung Moldovenesc și Vatra Dornei, ca orașe montane, în timp ce celelalte orașe se caracterizează prin arii relativ reduse, comparativ cu mărimea lor demografică.

O formulă simplificată propusă de Reilly-Converse (J. Beaujeau - Garnier, 1997), se bazează pe aceeași relație dintre populație și distanță:

$$d_A = \frac{d_{A-B}}{1 + \sqrt{\frac{P_B}{P_A}}}$$

Comparativ cu formula propusă de I. Muntele și Marinela Tănasă, care pleacă de la ipoteza unei suprafețe ideale perfect plane, fără nici o neregularitate a scoarței, asemeni unei foi de hârtie, formula propusă de Reilly-Converse ia în calcul distanțele reale pe căile de comunicație, ceea ce oferă, într-adevăr o imagine mai clară asupra zonelor de influență ale orașelor din județul Suceava.

Astfel, limita dintre aria de influență a orașului Câmpulung Moldovenesc și Gura Humorului a fost stabilită, potrivit calculelor, la o distanță de 17 km pe calea rutieră, ceea ce înseamnă că în aria de influență a orașului Câmpulung Moldovenesc intră și comuna Vama, dar satul Molid, situat la o distanță de 3 km de centrul de reședință al comunei intră în zona de influență a orașului Gura Humorului sau, altfel spus, cele două orașe intră în competiție pentru atragerea așezărilor rurale situate la interferența ariilor lor de influență urbană.

Limita zonei de influență a orașului Suceava se extinde, spre Gura Humorului, până la o distanță de 26 km de oraș, comuna Păltinoasa fiind astfel clar încadrată zonei de influență a orașului Gura Humorului.

În stabilirea ariei de influență a centrelor urbane județene nu am luat în calcul orașele nou-declarate (2004), al căror statut urban nu a contribuit cu nimic, deocamdată, la creșterea importanței lor social-economice și culturale.

Semnalăm faptul că metodele statistico-matematice au neajunsurile lor, ceea ce impune, în mod clar, corelarea acestora cu cercetarea în teren, singura modalitate care poate să reflecte adevărata dimensiune a proceselor și fenomenelor geografice. De exemplu, localitatea Frasin, care a primit statut urban în anul 2004. Din punct de vedere teoretic, prin aplicarea formulei matematice Reilly-Converse, aria de influență a acesteia s-ar extinde la o distanță de 8,9 km spre vest, spre orașul Câmpulung

Moldovenesc, incluzând în aria sa de influență și comuna Vama și la 3,2 km spre est, spre Gura Humorului (inclusiv satul Bușoaia).

În realitate, rezultatele obținute prin ancheta de teren infirmă acest lucru, deoarece localitatea Frasin, în lipsa unor investiții masive care să relanseze activitatea economică va rămâne, pentru mult timp, în sfera de influență a orașului Gura Humorului.

Dat fiind rangul celor două orașe de pe valea Moldovei montane, dictat de mărimea demografică apropiată, rezultă că relația dintre acestea este de competiție directă: zonele lor de influență se interferează puternic, ambele situându-se, în același timp, într-o relație de subordonare față de orașul Suceava, care oferă servicii superioare (învățământ superior, dotări spitalicești superioare și administrație județeană).

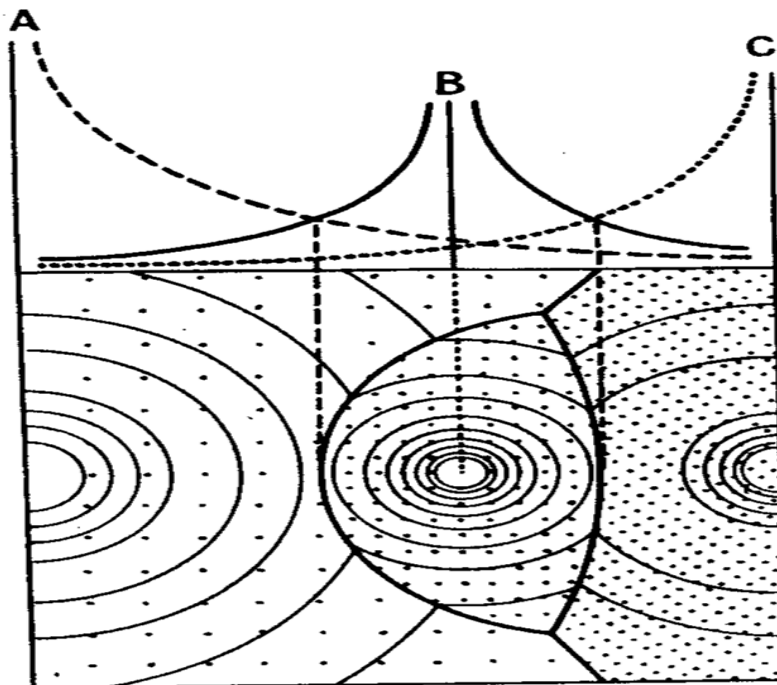

Fig. 2. Zonele de influență urbană corespunzătoare a trei orașe învecinate (după S. Goldlund, 1956).

Sugestiv, din acest punct de vedere, este modelul propus de Sven Goldlund, citat de Jacqueline Beaujeu-Garnier, 1997, cu privire la puterea de atracție a trei centre urbane apropiate din punct de vedere teritorial (figura 2). Acest model teoretic poate fi comparat cu situația reală a orașelor Câmpulung Moldovenesc,

Gura Humorului și Suceava. Astfel, puterea de atracție exercitată de orașul A (Suceava) este superioară celei exercitată de orașul C (Câmpulung Moldovenesc), care la rândul său, are o putere de atracție superioară orașului B (Gura Humorului).

Orașul trebuie considerat un sistem deschis, care interacționează cu elementele exterioare și se caracterizează printr-o structură coerentă și dinamică, în cadrul căreia fiecare subsistem are proprietatea de a interacționa cu exteriorul și de a modifica, individual, evoluția întregului sistem urban (S. Neaguț, 1997). Acest sistem reprezintă un ansamblu complex, format din componente distincte între care se stabilesc anumite relații, considerate esențiale pentru buna funcționare a acestuia.

BIBLIOGRAFIE

- Bastié J.** (1964), *La croissance de la banlieue parisienne*, Armand Colin, Paris.
- Beaujeau-Garnier Jacqueline** (1971), *La Géographie. Methodes et perspectives*, Edit. Masson, Paris.
- Beaujeau-Garnier Jacqueline, Chabot G.** (1963), *Traité de géographie urbaine*, Librairie Armand Colin, Paris.
- Beaujeau-Garnier Jacqueline** (1997), *Géographie urbaine*, Librairie Armand Colin, Paris.
- Benedek J.** (2000), *Organizarea spațiului rural în zona de influență apropiată a orașului Bistrița*, Edit. Presa Universitară Clujeană.
- Benedek J.** (2004), *Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională*, Edit. Presa Universitară Clujeană.
- Boudeville R. J.** (1972), *Aménagement du territoire et polarisation*, Édité. M. Th. Genin, Libraries Technique, Paris, 1972.
- Ianoș I.** (1987), *Orașele și organizarea spațiului geografic*, Edit. Academiei București.
- Ianoș I.** (1990), *Elementele metodologice privind analiza organizării spațiului geografic*, St. și Cerc. de Geogr., XXXIX, Edit. Academiei, București.
- Ianoș I., Tălângă C.** (1994), *Orașul în sistemul urban românesc în condițiile economiei de piață*, Institutul de Geografie, București.
- Ianoș I., Humeau J-B.** (2000), *Teoria sistemelor de așezări umane*, Edit. Tehnică, București.
- Ungureanu Al. și colab.** (2002), *Moldova – populația, forța de muncă și așezările umane în tranziție*, Edit. Corson, Iași.
- Vasilcu Despina** (2005), *Aria de influență sanitară a orașului Gura Humorului*, Comunicări Științifice, Edit. Universității, București.
- Vasilcu Despina, Turtureanu C.** (2005), *L'aire d'influence – une approche mathématique. L'importance de la connaissance de l'aire d'influence urbaine – une prémise dans l'organisation de système urbaine*, în vol. dedicat Lucrărilor Seminarului Geografic „Dimitrie Cantemir”, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași.

Departamentul de Geografie
Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava
E-mail: des_pina2004@yahoo.com